

Svensk Fågels yttrande om En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64)

Branschorganisationen Svensk Fågel vill härmed tacka för möjligheten att inkomma med yttrande gällande regeringens betänkande om en ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64).

Svensk Fågel företräder svensk matfågeluppfödning och produktion av fågelkött och representerar cirka 99 procent av all kycklingproduktion i landet. Vi samlar hela värdekedjan – från avel och kläckning till foder, uppfödning och slakt. Samtliga av våra slakterianläggningar är 853-anläggningar. Branschorganisationen tillsammans med sina medlemmar arbetar för högsta möjliga standard inom djurhälsa, djurvälstånd och livsmedelssäkerhet. Kontrollen av djurvälståndet i primärled beslutad av Jordbruksverket kontrolleras av ett oberoende kontrollorgan. Program har även utvecklats för lastning, transport och hantering på slakteri. Djurhälsoprogram och program som avser förebyggande livsmedelssäkerhet beslutas också av Jordbruksverket där provtagning och kontroll sker av fältverksamma fjäderfäveterinärer och ackrediterade laboratorier.

I dag är den svenska försörjningsförmågan 71 procent av den fågelkött som konsumeras i Sverige. Jordbruksverkets förslag är som mål att höja den andelen till 85 procent fram till år 2035. En ökad andel svenskt fågelkött stärker vår livsmedelsberedskap i tider av kris och osäkerhet. Det är ett ansvar som måste tas tillsammans av branschen, myndigheter och politiken. Hittills har regeringens och tidigare regeringens arbete att stärka konkurrenskraften inom svensk livsmedelsproduktion inte fallit ut i konkreta resultat, med undantag av kontrollavgiften på slakterianläggningar och Jordbruksverkets beslut att påbörja Newcastle vaccinering. Arbetet i Förenklingsrådet eller Implementeringsrådet har tyvärr hittills inte utmynnat i några konkreta förslag eller åtgärder. Tvärtom, det är viktigt att understryka att svenska producenter ofta möter mer långtgående krav än konkurrenter i andra EU-länder när det gäller implementering av EU-regler och utöver detta mer långtgående nationella krav utan någon form av statlig kompensation. Det skapar rättsosäkerhet, merkostnader och försämrade konkurrenskraft i hela värdekedjan.

Utredarens uppdrag att se över den svenska strukturen för kontrollmyndigheter välkomnas därför som ett led att stärka den svenska konkurrenskraften.

Ett flertal förslag som anges välkomnas, och kommer därför inte närmare att kommenteras, men understryker särskilt några positiva förslag:

- Att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna regelbundet och vid behov ska föra dialog med företrädare för branscher och aktörer i livsmedelskedjan.
- Att det bör inrättas en särskild funktion inom Regeringskansliet som gör det möjligt att på ett strukturerat sätt ta emot och bereda förslag och initiativ som handlar om förenklingar.
- Att utredarens slutsats att all offentlig kontroll bör ligga hos en myndighet.
- Att kontrollavgiften tas bort för provtagningsprogrammen som rör salmonella, rests substanser och kontaminanter.

- Att se över behovet av att ändra bestämmelserna över Livsmedelsverkets ledning i syfte att uppnå önskad styrning av myndigheten.

Allmänna synpunkter

Branschorganisationen har under många år framfört behovet av att se över den offentliga kontrollen i samband med slakt som omfattar både livsmedelssäkerhet och djurskydd i och med att den operativa kontrollen utövas av Livsmedelsverket och lokalt av länsstyrelserna samtidigt som Jordbruksverket är den centrala myndigheten. Gränsdragningen mellan myndigheternas ansvar är i vissa avseenden otydlig och överlappande, vilket medför oklarheter för både kontrollmyndigheter och för företagen samt för lantbrukarna. Kontrollen i samband med slakt fångar även upp statusen på djurskyddet och djurhälsan i tidigare led, både när det gäller transport, lastning av djuren på gården samt under uppfödningen på gården, vilket även påverkar kvalitén på livsmedlet. Samtidigt är det ett flertal aktörer i värdekedjan som är inkopplade och som framför allt påverkar djurskyddet. Särskilt inom matfågelproduktionen, där kontrollbehovet ofta är omfattande, 99 procent av våra anläggningar har ständigt närvaro av officiell veterinär från Livsmedelsverket och produktionen är specialiserat. Därmed finns ett värde i en nationell myndighet med tydligt mandat och med branschspecifik kompetens. Bristen på tydlighet, tolkning och tillämpning samt ett antal oberoende länsstyrelser inkopplade till kontrollen har visat på stora brister när det gäller en enhetlig och tydlig tillämpning av regelverken.

Utredaren har i sin bedömning kommit fram till att utifrån dagens myndighetsstruktur och utredningarnas begränsningar när det gäller djurskydd inte är möjligt att lämna förslag om att endast en myndighet ska ansvara för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan. Detta trots att utredaren konstaterar att detta är en lösning på sikt. Utredaren menar att det vore mest optimalt om det fanns en samlad myndighet för hela livsmedelskedjan: "En sådan myndighet skulle verka för samhällets, konsumenternas och företagets intressen i hela livsmedelskedjan och säkerställa att livsmedel är säkra, djuren friska och växtligheten sund. Att ha en kontrollmyndighet för de aktuella områdena i livsmedelskedjan skulle innebära en nationell anpassning av förvaltningen som stärker helhetsperspektivet."

Det är därför viktigt att dessa åtgärder tas omgående i stället för att genomföra halvhalter med en rad strukturförändringar som kommer att vara kostnadskrävande för samhället och som även kräver en hel del provisoriska förändringar. Två utredningar, dvs. denna och Tryggare med vad du åter SOU 2009:8) har konstaterat nödvändigheten att slå ihop flera kontrollområden till en myndighet. Oavsett utredningsdirektivets begränsningar så kommer utredaren fram till att all offentlig kontroll på sikt bör samlas i en myndighet. Regeringen bör därför beakta detta och påbörja arbetet med en större svensk strukturförändring, anpassad efter dagens behov och omvärldens utmaningar om och när Sverige befinner sig i kris och/eller krig.

Djurhälsa, djurskydd, säkert foder är integrerade förutsättning och en grund för säkra livsmedel till konsumenter. En nationell kontrollmyndighet förenklar även tillämpningen till de EU-regelverk som Sverige har att tillämpa. Det stärker även och skapar bättre översikt och förståelse för de olika faktorerna i värdekedjan. Flera andra länder i Europa, framför allt våra grannländer Danmark och Norge har också gjort reformer efter EU-inträdet anpassad till dessa förutsättningar, vilket utredaren även påpekar.

En ny myndighet kan bidra till:

- Ökad samordning och tydlighet i ansvarsfördelningen mellan olika kontrollnivåer.
- Effektivare styrning av resurser och kontroller genom en mer enhetlig struktur.
- Stärkt rättssäkerhet och likvärdighet i bedömningar mellan olika delar av landet.

Särskilda synpunkter på:

- *Tabell 14.1*

Kommentar: I flödet tillkommer ytterligare aktörer när det gäller matfågelproduktionen, vilket skiljer sig från röda köttet.

- *Livsmedelsverket har sedan mitten av 2024 valt att – i de fall sekretess föreligger – sekretessbelägga uppgifterna på samma sätt som länsstyrelserna gör, dvs. att brister och händelseförlopp sekretessbeläggs i stället för namn.*

Kommentar: Branschorganisationen har på egen begäran begärt ut handlingar från såväl Livsmedelsverket som länsstyrelserna. Det noterades att hanteringen av de olika ärendena skiljer sig mellan de officiella veterinärerna och länsstyrelserna. Även om maskning tillämpas så framgår vilka aktörer som avses, från vilken gård djuren kommer från och alltid anges slakterianläggningen med varumärket, trots att informationen avser aktör i tidigare led. Därmed är det tydligt att sekretessen mellan de olika myndigheterna fortfarande tillämpas olika och aktörerna ges inte möjlighet att få ärendet utredd innan det offentliggörs.

- *Vi föreslår att Livsmedelsverket ska vara behörig kontrollmyndighet för att inom djurskyddsområdet utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i slakterier. Livsmedelsverket ska ha behörighet att vid sådan kontroll meddela de beslut som behövs för efterlevnaden av lagstiftningen. Vi föreslår också att länsstyrelserna genom officiella veterinärer ska utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet av djurtransport till slakt, med en möjlighet till överföring av kontrollansvar till Livsmedelsverket.*

Kommentar: Vi ser inte att förslaget kommer att tydliggöra och effektivisera den befintliga offentliga kontrollen. Att bemyndiga länsstyrelsen till att utse officiell veterinär för kontroll av transporter är i praktiken endast en teknisk juridisk formalitet för att uppfylla EU-regelverket, men som inte löser de befintliga problemen med en effektiv, samordnad och enhetlig kontroll. Det är fortfarande på slakterierna som den offentliga kontrollen avseende transport huvudsakligen fångas upp, och som därefter lämnas över information till länsstyrelserna att utreda. Problematiken med tre myndigheter kvarstår. Det är därför angeläget att regeringen skyndsamt verkar för att en kontrollmyndighet kommer på plats.

- *Enligt gällande praxis har djurägare inte klagorätt när det gäller Livsmedelsverkets beslut som riktar sig till ett slakteri och som avser t.ex. otjänligförklaring av kött.*

Kommentar: Beslut om kassationer kan skilja sig mellan Livsmedelsverkets officiella veterinärer. Därmed finns behov av såväl kalibrering som möjlighet för djurägaren att utöva klagorätt. Även om information lämnas till djurägaren efter slakt om mängden kassation, så är möjligheten till att pröva beslutet inte möjlig vare sig praktiskt eller enligt praxis. Förslaget innehåller inte tillräckliga garantier för att branschen får relevant återkoppling på ett enhetligt och effektivt sätt. Ett välfungerande kontrollsystem förutsätter att informationsflödet är tvåvägs – inte endast från producent till myndighet, utan även från myndighet till producent.

- *Att djurägarens inte rättsligt kan påverka de beslut som rör djuren medför en begränsning som kan påverka djurägarens ekonomiska situation på ett negativt sätt. Vi bedömer därför att djurägarens ställning måste stärkas. Vårt förslag är att regeringen uppdrar åt Livsmedelsverket att redovisa förslag på åtgärder som stärker djurägarens ställning.*

Kommentar: Angeläget att förslaget baseras på dialog med branschen för att föreslå åtgärder som stärker djurägarens ställning. Här föreligger det olika strukturer mellan branscherna och därför viktigt att dialog sker direkt med Svensk Fågel som direkt kan stämma av med djurägaren hur deras ställning kan stärkas.

- *Transport, dvs. ilastning på gård, transport på väg, ev. omlastning och avlastning på slakteri, är en del av länsstyrelsernas kontrollansvar. Emellertid utförs viss kontroll av djuren i samband med avlastningen i praktiken av officiell veterinär som tillhör Livsmedelsverkets organisation.*

Kommentar: I idag utför Livsmedelsverkets officiella veterinär både kontroll som rör tidigare led i värdekedjan, t.ex. på gården och/eller vid i- och utlastning av djuren. Fothälsobedömning sker under översyn av officiell veterinär på slakteriet, likväl om förhöjd dödlighet har förekommit under uppfödningen, vilket rapporteras i djurägardeklarationen. Samtidigt har djurägaren vid bedömningar som den officiella veterinären gör kring t.ex. fothälsan, som har en direkt koppling till statusen på gården, ingen möjlighet att överklaga bedömningen eller utlåtandet från den officiella veterinären.

- *I syfte att uppnå en mer enhetlig och likvärdig offentlig kontroll föreslår vi att ansvaret för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan när det gäller kontrollområdet livsmedel ska centraliseras till Livsmedelsverket och kontrollområdena foder och ABP ska centraliseras till Jordbruksverket.*

Kommentar: ABP hanteras inom flera led i värdekedjan. Det är därför viktigt att tillämpningen är tydlig och enhetlig, vilket är tveksamt att det kan bli när den centrala kontrollen delas mellan två myndigheter.

- *I samband med organisationsreformen måste Livsmedelsverket ha eller skapa en decentraliserad organisation som tillgodoser tillräcklig närhet till de verksamheter som ska kontrolleras för att den operativa kontrollen ska fungera på ett effektivt sätt.*

Kommentar: Det är viktigt att organisationsstrukturen inom fjäderfä beaktas och därför viktigt att teamet för fjäderfäslakterier samordnas, i synnerhet då fjäderfäanläggningarna är koncentrerade till mellanSverige och söderut.

- *En ny bestämmelse ska införas om att Jordbruksverket efter ansökan från länsstyrelserna får utnämna veterinärer anställda vid länsstyrelserna till officiella veterinärer med uppgift att sköta offentliga djurskyddskontroll av transport av djur till slakt. Bestämmelsen ska införas i förordningen med instruktion för Statens jordbruksverk.*

Kommentar: Att Jordbruksverket utövar den formella utnämningen av officiell veterinär på länsstyrelsen att utöva kontrollen i samband med transport förutsätter att veterinärernas kompetens inom området måste stärkas och säkerställas.

- *Länsstyrelserna ska kunna överföra utförandet av arbetsuppgifter rörande offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet av djurtransport till slakt till Livsmedelsverket. En ny bestämmelse om detta ska införas i djurskyddsförordningen.*
- *Att låta länsstyrelsen delegera kontrollen av transport till Livsmedelsverket. Överföring av utförande av kontrolluppgifter innebär att Livsmedelsverket konstaterar och noterar faktiska förhållanden och utan bedömning av desamma överlämnar uppgifterna till behörig myndighet.*

Kommentar: Idag utför den officiella veterinären uppgifter som utredaren föreslår ska hanteras av Livsmedelsverkets officiella veterinär. Det är tveksamt om denna överlåtelse av kontrollen verkligen kommer att förbättra och leda till en mer enhetlig och förutsägbar kontroll. Det framgår heller inte om kontrollen avser transportbilar och godkännande av ekipagen. Oavsett så förutsätter att veterinärernas kompetens inom området måste stärkas och säkerställas.

- *Att göra Livsmedelsverket till behörig kontrollmyndighet för djurskydd i slakteri.*

Kommentar: Med anledning av att kontrollen endast avser slakteriet trots att stora delar av resultatet kring hanteringen i tidigare led fångas upp på slakteriet, så kvarstår problematiken med tre myndigheter. Därför så förordas att regeringen verkar för en övergång till en kontrollmyndighet i stället för att införa halvhalter i strukturförändringar som kommer att kräva resurser.

- *Angående informationsutbytet mellan myndigheterna. Den ena bestämmelsen innebär att kontrollmyndigheterna till behörig myndighet ska anmäla en omständighet som kan leda till åtgärder med stöd av förordning (EU) 2017/625 men som om-fattas av en annan myndighets ansvarsområde. Den andra bestämmelsen innebär att en kontrollmyndighet även ska lämna en uppgift om den begärs av en annan kontrollmyndighet och behövs för den myndighetens offentliga kontroll eller annan offentlig verksamhet enligt förordning (EU) 2017/625*

Kommentar: Trots att det i dag sker en omfattande samordning och samverkan av och mellan de lokala, regionala och nationella kontrollmyndigheterna finns det stora skillnader vad gäller kapacitet, kompetens och likvärdighet mellan kontrollmyndigheterna. De begränsningar som finns bottnar i den nuvarande organisationsstrukturen för den offentliga kontrollen. Vidare så förekommer det olika tillämpningar till vem informationen riktas. Däremot anges anläggningen i informationen från den officiella veterinären på Livsmedelsverket, vilket också kan tolkas missvisande av den som begär ut handlingarna, oavsett sekretessmarkeringar.

Eftersom länsstyrelserna fortsatt kommer att utföra djurskyddskontroller där även delar av kontrollen kan föras över till Livsmedelsverket är det sannolikt att informationen mellan myndigheterna kommer att utökas ytterligare. Detta kommer att generera desto större behov om en enhetlig tillämpning, vilket

LI2025/01164

Landsbygds-och infrastrukturdepartementet

myndigheterna sannolikt inte kommer att klara. Därmed talar det återigen för att behovet om endast en kontrollmyndighet som omfattar både djurskyddet och livsmedelssäkerheten.

Branschorganisationen Svensk Fågel tackar för att ha getts möjlighet att lämna synpunkter.

Med vänliga hälsningar

Maria Donis, VD
Branschorganisationen Svensk Fågel